

PATVIRTINTA

Klaipėdos Vitės progimnazijos direktoriaus
2018 m. rugsėjo 4 d. įsakymu Nr. V1-136
(Klaipėdos Vitės progimnazijos direktoriaus
2020 lapkričio 20 d. Nr. V1-86 redakcija)

KLAIPĖDOS VITĖS PROGIMNAZIJOS SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Klaipėdos Vitės progimnazijoje (toliau – Progimnazija) tvarkos aprašas (toliau - Tvarkos aprašas) parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos įstatyminiu reglamentu: Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo Nr. I-1489 1, 2, 19, 23, 43, 46, 47, 49, 56, 58, 59 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 23¹, 23² straipsniais įstatymas (2016 m. spalio 18 d. Nr. XII-2685), Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas 2011 m. gegužės 26 d. Nr. XI-1425 (2017-01-01 suvestinė redakcija); Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymas 2017 m. vasario 14 d. Nr. XIII-204; Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22 d. įsakymas Nr. V-190 „Dėl smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijų patvirtinimo“, Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. rugpjūčio 3 d. įsakymas Nr. V – 635 „Dėl rekomendacijų mokykloms dėl smurto artimoje aplinkoje atpažinimo kriterijų ir veiksmų, kilus įtarimui dėl galimo smurto artimoje aplinkoje“.
2. Tvarkos aprašo paskirtis – užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią bet kokioms smurto apraiškoms ir žalingiems įpročiams, aplinką.
3. Progimnazija, vykdydama veiklas, orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją, bendradarbiauja su mokinių tėvais, vietos bendruomene, savivaldybėse esančiomis įstaigomis ar organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.
4. Progimnazijoje draudžiama bet kokia smurto ir patyčių forma, nukreipta:
 - 4.1. mokinių prieš mokinius;
 - 4.2. Progimnazijos darbuotojų prieš mokinius;
 - 4.3. mokinių prieš Progimnazijos darbuotojus;
 - 4.4. Progimnazijos darbuotojų prieš kitus šios įstaigos darbuotojus;
 - 4.5. mokinių tėvų (globėjų, rūpintojų) prieš mokinius, Progimnazijos darbuotojus.
5. Apraše vartojamos sąvokos:
 - 5.1. Patyčios – psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės kitam asmeniui daromi tyčiniai pasikartojantys veiksmai, socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, siekiant pažeminti jo reputaciją ar orumą, jį įžeisti, įskaudinti ar kitaip sukelti jam psichologinę ar fizinę žalą;
 - 5.2. Patyčios kibernetinėje erdvėje – patyčios iš kito asmens naudojantis informacinėmis technologijoms ir (ar) informacinės visuomenės informavimo priemonėmis, siekiant įbauginti tą asmenį, pakenkti jo reputacijai ar kitoku būdu jį pažeminti, neatsižvelgiant į tai, ar patyčių informacija siunčiama asmeniškai, ar paskleidžiama neapibrėžtam gavėjų skaičiui;
 - 5.3. Smurtas – veikimu ar neveikimu asmeniui daromas tyčinis fizinis, psichinis, seksualinis, ekonominis ar kitas poveikis, dėl kurio asmuo patiria fizinę, materialinę ar neturtinę žalą.
 - 5.4. Neturtinė žala yra asmens fizinis skausmas, dvasiniai išgyvenimai, nepatogumai, dvasinis sukrėtimas, emocinė depresija, pažeminimas, reputacijos pablogėjimas, bendravimo galimybių sumažėjimas ir kita, teismo įvertinti pinigais.
 - 5.5. Smurtą artimoje aplinkoje patyręs asmuo – asmuo, prieš kurį panaudotas smurtas artimoje aplinkoje, arba dėl smurto artimoje aplinkoje mirusio asmens šeimos narys, kuris patyrė

žalą dėl to asmens mirties, arba taip pat vaikas, tapęs smurto artimoje aplinkoje liudininku ar gyvenantis aplinkoje, kurioje buvo smurtauta.

5.6. Smurtas prieš vaiką – veikimu ar neveikimu vaikui daromas tiesioginis ar netiesioginis tyčinis fizinis, psichologinis, seksualinis poveikis, garbės ir orumo nepaisymas ar nepriežiūra, dėl kurių vaikas patiria žalą ar pavojų gyvybei, sveikatai, raidai.

5.7. Smurto prieš vaiką formos:

5.7.1. fizinis smurtas – tiesioginiai ar netiesioginiai tyčiniai fiziniai veiksmai prieš vaiką, taip pat fizinės bausmės, sukeltantys vaikui skausmą, darantys žalą arba keliantys pavojų jo gyvybei, sveikatai, raidai ar žalą garbei ir orumui;

5.7.2. psichologinis smurtas – nuolatinis vaiko teisės į individualumą pažeidinėjimas, vaiko žeminimas, patyčios, gąsdinimas, būtinos vaiko raidai veiklos trikdymas, asocialaus elgesio skatinimas ar kitokia nefizinio kontakto elgsena, darantys žalą arba keliantys pavojų vaiko gyvybei, sveikatai, raidai ar žalą garbei ir orumui;

5.7.3. seksualinis smurtas – seksualiniai veiksmai su vaiku, kai naudojama prievarta, jėga ar grasinama arba piktnaudžiaujama pasitikėjimu, valdžia ar įtaka vaikui arba piktnaudžiaujama itin pažeidžiama vaiko padėtimi, ypač dėl priklausomumo; vaikų išnaudojimas prostitucijos tikslams, vaikų pornografija, verbavimas, vertimas ar įtraukimas dalyvauti pornografinio pobūdžio renginyje, pornografijos rodymas arba kitos vaikų seksualinio išnaudojimo formos, vaikų tvirkinimas;

5.7.4. nepriežiūra – vaiko atstovo pagal įstatymą ir (ar) už vaiko priežiūrą atsakingo asmens nuolatinis vaikui būtinų fizinių, emocinių ir socialinių poreikių netenkinimas ar aplaidus tenkinimas, darantys žalą ar keliantys pavojų vaiko gyvybei, fizinei, protinei, emocinei ir socialinei sveikatai ir raidai.

5.8. Prevencija suprantama kaip priemonės ir būdai, kuriais siekiama užkirsti kelią socialinės rizikos veiksniams atsirasti arba jų įtakai sumažinti, stiprinti apsauginius veiksnius. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

5.9. Prevencijos priemonės, nukreiptos į visus Progimnazijos mokinius, padeda išvengti problemų (pvz., patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą. Tiems mokiniams, kuriems visai mokyklai taikomos prevencijos priemonės yra nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, teikiama švietimo pagalba.

5.10. Intervencija suprantama kaip mokyklos vadovo, pavaduotojų, klasės vadovų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų Progimnazijos darbuotojų (toliau – Progimnazijos darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma.

5.11. Smurto ir patyčių dalyviai:

5.11.1. Smurtą ar patyčias patiriantis bendruomenės narys - vaikas/ mokinys, Progimnazijos darbuotojas, prieš kurį smurtaujama arba iš kurio tyčiojama.

5.11.2. besityčiojantysis/ skriaudėjas – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis smurtą ar patyčias ir/ar prisidedantis prie jų.

5.11.3. Smurto ar patyčių stebėtojas – bet kuris bendruomenės narys, matantis ar žinantis apie smurtą ar patyčias ir nesiimantis veiksmų patyčioms stabdyti.

II. SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA, PREVENCIJA PROGIMNAZIJOJE

6. Pozityvaus Progimnazijos mikroklimato kūrimu ir pozityvių vertybių puoselėjimu rūpinasi Progimnazijos vadovas, Progimnazijos vaiko gerovės komisija, į šį procesą įsitraukia visi Progimnazijos bendruomenės nariai, sprendimų ieškoma kartu diskutuojant ir tariantis.

7. Saugios ir palankios mokiniams aplinkos kūrimu rūpinasi Progimnazijos vaiko gerovės komisija:

7.1. vadovaudamasi Progimnazijos veiklos kokybei įsivertinti ir tobulinti skirtais instrumentais bei kitais pasirinktais būdais (apklausa, stebėjimu, pokalbiais ar kt.), reguliariai renka informaciją apie mokymo(si) aplinkos saugumą, Progimnazijos bendruomenės narių tarpusavio santykius ir identifikuoja aktualias problemas;

7.2. numato prevencijos ir intervencijos priemones (taip pat ir prevencinių programų įgyvendinimo), siekiant spręsti identifikuotas problemas, mažinti su jomis susijusius rizikos veiksnius ir didinti apsauginių veiksmų įtaką;

7.3. vertina priemonių veiksmingumą: analizuoja pasiektus rezultatus, sėkmės veiksnius ir trukdžius, numato galimybes tobulinti priemones.

8. Progimnazijos darbuotojai pagal pasiskirstytas atsakomybes įgyvendina numatytas prevencijos ir intervencijos priemones. Priemonių įgyvendinimą koordinuoja Progimnazijos direktoriaus paskirtas Vaiko gerovės komisijos pirmininkas.

9. Progimnazijos pedagoginiai darbuotojai ne rečiau kaip kartą per ketverius metus tobulina kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

10. Mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymas vykdomas integruojant sveikos gyvensenos stiprinimo ir prevencines programas, apimančias patyčių, smurto, alkoholio, tabako ir kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimo prevenciją, sveikos gyvensenos skatinimą integruojant temas į pasaulio pažinimo, gamtos ir žmogaus, biologijos, chemijos, dorinio ugdymo pamokas ir klases valandėles, neformaliojo vaikų švietimo ir projektinėje veikloje, organizuojamuose renginiuose. Vykdomos ilgalaikės socialines ir emocines kompetencijas ugdančios prevencinės programos: 1-2 klasėse emocinio ugdymo pamokos, 1-4 klasėse „Antras žingsnis“ integruojamas į klases valandėles, 5-8 klasėse LIONS QUEST „Paauglystės kryžkelės“ programa integruojama į klases valandėles, visus mokomuosius dalykus.

III. SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA PROGIMNAZIJOJE

11. Visi Progimnazijos darbuotojai nedelsiant reaguoja į smurtą ir/ar patyčias nepriklausomai nuo smurto ir patyčių formos, turinio, lyties, amžiaus, socialinio statuso, religinės ar tautinės priklausomybės ar kitų asmens ypatybių.

12. Veiksmų seka kai smurtas ir/ar patyčios pastebimi prieš mokinius (mokinių prieš mokinius, Progimnazijos darbuotojų prieš mokinius, mokinių tėvų (globėjų, rūpintojų) prieš mokinius):

12.1. bet kuris Progimnazijos bendruomenės narys, įtaręs, pastebėjęs ar gavęs pranešimą apie smurtą ir/ar patyčias – nutraukia ar bando nutraukti bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

12.2. bet kuris Progimnazijos darbuotojas primena mokiniui, kuris naudoja smurtą ir/ar tyčiojasi, Progimnazijos mokinių vidaus tvarkos taisykles;

12.3. jei mokiniui reikia pagalbos, bet kuris Progimnazijos bendruomenės narys kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis: mokinys - į Gimnazijos mokytojus, klasių vadovus, švietimo pagalbos specialistus; mokytojas ar kitas darbuotojas – į kolegas mokytojus, klasių vadovus, švietimo pagalbos specialistus, tėvus (globėjus, rūpintojus), jei reikia – į Progimnazijos direktoriaus pavaduotojus, Progimnazijos direktorių ar kitas institucijas (pvz., policiją, medicininę pagalbą); Informacija apie smurto ir/ar patyčių atvejus gali būti pateikta kreipiantis tiesiogiai, telefonu arba parašius pranešimą klases vadovui/ švietimo pagalbos specialistui/ administracijai per elektroninį dienyną, elektroniniu paštu;

12.4. kai apie smurto ir/ar patyčių atvejus informuojamas socialinis pedagogas (jam nesant – kuruojantis atitinkamą klasių grupę direktoriaus pavaduotojas ugdymui), pildoma Pranešimo apie smurtą ir/ar patyčias forma (Priedas Nr. 1). Formą privalo užpildyti smurto ir/ar patyčių atvejį pastebėjęs asmuo (jei jis – 1 - 4 klasės mokinys, tai formą užpildo socialinis pedagogas);

- 12.5. gavęs pranešimą, socialinis pedagogas kartu su klasės vadovu (jam nesant – kuruojančiu atitinkamą klasių grupę direktoriaus pavadootoju ugdymui) atlieka šiuos veiksmus:
- 12.5.1. išsiaiškina ir įvertina situaciją, nustato, ar tai smurto ir/ar patyčių atvejais;
 - 12.5.2. socialinis pedagogas atvejį registruoja Smurto ir/ar patyčių atvejų registracijos žurnale (Priedas Nr. 2);
 - 12.5.3. išsiaiškina, kokių veiksmų jau buvo imtasi ir numato, kokių veiksmų dar reikia imtis;
 - 12.5.4. apie atvejį informuoja Progimnazijos psichologą, aptaria veiksmų planą;
 - 12.5.5. organizuoja ir teikia individualią pagalbą atvejo dalyviams, informuoja tėvus (globėjus, rūpintojus), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;
 - 12.5.6. vykdo tolesnę situacijos stebėseną;
 - 12.5.7. esant sudėtingesnei situacijai ir/ar nesibaigus smurto ir/ar patyčių atvejui, informuoja Progimnazijos Vaiko gerovės komisijos pirmininką.
13. Veiksmų seka kai smurtas ir/ar patyčios pastebimi prieš Progimnazijos darbuotojus (mokinių prieš Progimnazijos darbuotojus, Progimnazijos darbuotojų prieš kitus Progimnazijos darbuotojus, mokinių tėvų (globėjų, rūpintojų) prieš mokytojus, darbuotojus):
- 13.1. bet kuris Progimnazijos bendruomenės narys, įtaręs, pastebėjęs ar gavęs pranešimą apie smurtą ir/ar patyčias prieš Progimnazijos darbuotoją kreipiasi į Progimnazijos direktorių, kuris:
 - 13.1.1. išsiaiškina ir įvertina situaciją;
 - 13.1.2. apie atvejį (jeigu dalyvavo nepilnametis) informuoja Progimnazijos psichologą, aptaria veiksmų planą;
 - 13.1.3. jeigu smurtavo ir/ar tyčiojosi nepilnametis, ne vėliau kaip kitą darbo dieną praneša smurtaujančio ir/ar to, kuris tyčiojosi mokinio tėvams (globėjams, rūpintojams) bei Vaiko teisių apsaugos skyriui;
 - 13.1.4. ne vėliau kaip kitą darbo dieną apie įvykusį smurto ir/ar patyčių faktą prieš Progimnazijos darbuotoją praneša Klaipėdos miesto Pedagoginei psichologinei tarnybai ir rekomenduoja smurtavusiam ir/ar tam, kuris tyčiojosi bei tam, kuris patyrė smurtą ir/ar patyčias asmeniui kreiptis psichologinės pagalbos.
 14. Pastebėjus ar gavus pranešimą apie patyčias kibernetinėje erdvėje:
 - 14.1. bet kuris Progimnazijos bendruomenės narys išsaugo vykstančių patyčių įrodymus;
 - 14.2. informuoja klasės vadovą ar socialinį pedagogą (jam nesant – kuruojantį atitinkamą klasių grupę direktoriaus pavadootoją ugdymui);
 - 14.3. informavęs asmuo užpildo Pranešimo apie smurtą ir/ar patyčias formą (Priedas Nr. 1);
 - 14.4. sužinoję apie viešą patyčių kibernetinėje erdvėje panaudojus vaizdinę informaciją atvejį, ir smurtaujančio, ir smurtą patiriančio nepilnamečio mokinio tėvai (globėjai, rūpintojai) privalo, o kiti asmenys turi teisę apie tai pranešti Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybai (toliau – Ryšių reguliavimo tarnyba) pateikdami pranešimą interneto svetainėje adresu www.draugiskasinternetas.lt.
 15. Progimnazijos psichologas:
 - 15.1. smurtavusiam ir/ar tam, kuris tyčiojosi bei smurtą ir/ar patyčias patyrusiam nepilnamečiui asmeniui kartu su jį lydinčiais tėvais (globėjais, rūpintojais) ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo pranešimo apie smurto ir/ar patyčių faktą momento suteikia psichologinę pagalbą;
 - 15.2. įvertinęs kiekvieno smurto ir/ar patyčių epizodo aplinkybių visumą ir atsižvelgdamas į Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro nustatytą psichologinės pagalbos teikimo tvarką nustato psichologinės pagalbos trukmę.
 16. Vaiko gerovės komisijos pirmininkas, įvertinęs turimą informaciją:
 - 16.1. inicijuoja Vaiko gerovės komisijos posėdį;
 - 16.2. informuoja Progimnazijos direktorių apie esamą situaciją ir priimtus sprendimus.
 17. Vaiko gerovės komisija:
 - 17.1. numato veiksmų planą (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais, klase, kt. priemonės (pvz., policijos, medicininės ar švietimo pagalbos), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus);
 - 17.2. esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;

17.3. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui.

IV. SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJA MOKANTIS NUOTOLIONIU BŪDU

18. Virtuali erdvė, kurioje vyksta pamokos yra vieša vieta. Nuotolinio mokymosi metu visi privalo laikytis etikos principų, asmens duomenų, autorinių teisių apsaugos reikalavimų.

19. Smurto ir/ar patyčių atvejais kiekvienas mokinys, patiriantis smurtą ir/ar patyčias virtualioje erdvėje, arba esantis stebėtojas (bet kuris Progimnazijos bendruomenės narys), matantis ir žinantis apie smurtą ir/ar patyčias, kitą netinkamą, nepagarbų mokinio elgesį, apie tai nedelsiant informuoja klasės vadovą ar socialinį pedagoga/administracijos atstovą.

20. Mokiniui draudžiama:

20.1. perduoti savo prisijungimo prie elektroninių paskirų slaptažodžius pašaliniam (tretiems) asmenims;

20.2. virtualios pamokos metu dalintis savo vaizdo ekranu, piešti ant mokytojo rodomo ekrano, dalintis netinkamo turinio foto ar video medžiaga;

20.3. vartoti/rašyti trumpinius, necenzūrinius žodžius, emocijas (keiktis ar kitaip nepagarbiai kalbėti, rodyti gestus), tyčiotis ir įžeidinėti kitus asmenis;

20.4. filmuoti, fotografuoti nuotolinę pamoką be mokytojo sutikimo.

21. Reagavimas į smurtą ir/ar patyčias, vykstančias tarp mokinių, ir/ar kai tyčiojama iš mokytojo virtualioje erdvėje:

21.1. pastebėjęs patyčias ar kitą nepageidaujamą mokinio elgesį virtualioje erdvėje, mokytojas:

21.1.1. iš karto reaguoja žodžiu (raštu), įspėdamas ar/ir atjungdamas nuo prieigos netinkamai besielgiantį mokinį;

21.1.2. išsaugo (jei tai įmanoma) vykstančių patyčių ar kito padaryto pažeidimo įrodymą;

21.1.3. vėliau – pasikalba su mokiniu ar mokiniais;

21.1.4. informuoja mokinių tėvus (globėjus, rūpintojus) elektroniniame dienyne arba telefonu;

21.1.5. praneša klasės vadovui, o jam nesant socialiniam pedagogui ar administracijos atstovui;

21.1.6. atsižvelgiant į neleistinų veiksmų turinį, gali pateikti pranešimą policijai kartu su užfiksuotais faktais (jei tokių yra) (už patyčias elektroninėje erdvėje pamokų metu, mokiniui, kuris tyčiojasi, gali būti skirta bauda iki 240 eurų (LR ANK 481 str. „Nedidelis viešos tvarkos pažeidimas“);

21.1.7. susidūręs su neteisėtu ar žalingu turiniu internete praneša Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybai užpildydamas anketą: <https://svarusinternetas.lt/>

21.2. klasės vadovas (socialinis pedagogas ar administracijos atstovas) organizuoja, teikia pagalbą (nuotoliniu būdu) smurto ir/ar patyčių dalyviams. Klasės vadovas savo veiksmus pagal poreikį, suderina su švietimo pagalbos mokiniui specialistais, administracijos atstovais;

21.3. smurto ir/ar patyčių atvejais, įvykę mokantis nuotoliniu būdu, fiksuojami smurto ir/ar patyčių atvejų registracijos žurnale;

21.4. prireikus inicijuojamas progimnazijos Vaiko gerovės komisijos posėdis (nuotoliniu būdu);

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

22. Visi dokumentai, esantys vaiko/ mokinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiko/ mokiniu ir/ ar jo asmeniniu gyvenimu yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas ir užtikrinti vaiko/ mokinio teises ir teisėtus interesus.

PRANEŠIMAS APIE SMURTĄ IR PATYČIAS KLAIPĖDOS VITĖS PROGIMNAZIJOJE

Pildančio asmens vardas, pavardė, pareigos, telefono numeris

Pranešimo pildymo data

Bendrieji duomenys:

Kas pranešė apie smurtą/patyčias	
Kada įvyko patyčios (data, val.):	
Kur įvyko patyčios:	
Kokios formos smurtas ar patyčios buvo naudotos (pabraukti):	
Fizinės: mokinio užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, įspyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.);	
Žodinės: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;	
Socialinės: gąsdinantys/ bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad asmuo yra atstumiamas;	
Kibernetinės: patyčios vykstančios kibernetinėje erdvėje, naudojant telekomunikacinius informacinius ir kt. elektroninius įrenginius, sistemas ir įvairius socialinius tinklus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, asmeninio gyvenimo detalių, nuotraukų, intymaus turinio vaizdų ar žinučių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.).	
Kita smurto forma (įrašyti):	

Duomenys apie patyčių dalyvius:

Asmens, <i>patyrusio patyčias</i> vardas, pavardė, amžius, grupė/ užimamos pareigos	
Asmens, <i>kuris tyčiojosi</i> vardas, pavardė, amžius, grupė/ užimamos pareigos:	
Asmens/-ų, <i>stebėjusio patyčias</i> vardas, pavardė, amžius, grupė/ užimamos pareigos:	

Išsamesnė informacija apie įvykį:

Pranešusiojo apie patyčias veiksmi šioje patyčių situacijoje:

Pranešimą pildžiusiojo parašas _____

Veiksmų planas po įvykio (grupės vadovo, socialinio pedagogo, psichologo, VGK ar kt. intervencija) su:

Mokiniu, patyrusiu patyčias:	
Mokiniu/ asmeniu, kuris tyčiojosi:	
Stebėtojais:	
Patyčių dalyvių tėvais:	

Rekomendacijos, išvados, rezultatas

Grupės vadovo vardas, pavardė, parašas

pagalbos mokiniui specialistų/ VGK parašai

PROGIMNAZIJOS DARBUOTOJO POKALBIO SU VAIKU, GALIMAI PATYRUSIU SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE, YPATUMAI

Progimnazijos darbuotojas, įtaręs ar pastebėjęs galimo smurto prieš vaiką požymius vaiko kūne, elgesyje, emocijose ar vaiko atstovų pagal įstatymą bendravime su vaiku, turėtų susirūpinti ir pasidomėti, kas jam nutiko. Kalbėdamas su vaiku mokyklos darbuotojas turėtų atkreipti dėmesį į kai kurias pokalbio ypatybes:

- ✓ sudaryti kiek įmanoma saugesnes ir patogesnes pokalbiui sąlygas (pvz., vienam klasėje), kad vaiko nerimas sumažėtų;
- ✓ atsisėsti šalia vaiko arba jam patogiu atstumu viename akių lygyje (nerekomenduojama sėdėti už stalo vienas priešais kitą);
- ✓ klausti vaiko, kas jam nutiko, užduodant atvirus klausimus (pvz.; „Šiandien pastebėjau mėlynės ant tavo rankos riešo. Kas tau atsitiko?“ Neklausti: „Ar čia tam tikras asmuo tau mėlynės padarė?“);
- ✓ ramiai išklausti vaiką, nepertraukinėti, leisti pasakyti, kiek vaikas nori / gali; neprarasti savitvardos: matydamas, kad suaugusysis, kuriam vaikas atsiskleidė, išsigando, supyko ar pasibaisėjo, gali išgąsdinti vaiką, jis gali daugiau nebesakoti arba atsiimti savo žodžius;
- ✓ tikėti vaiku: jei vaikas prabilo apie smurtą, jis parodė pasitikėjimą suaugusiuoju. Jei vaikas išgirs abejonę, ar jis sako tiesą, daugiau gali nieko nebesakyti, ir smurtas gali tęstis toliau;
- ✓ nuraminti vaiką, palaikyti jį: vaikui atskleisti smurtą, veikiausiai, reikėjo sukaupti daug drąsos. Svarbu jam perteikti žinią, kad jis gerai pasielgė kreipdamasis pagalbos (pvz., „gerai, kad tu man pasakei apie tai“, „man gaila, kad tau taip atsitiko“);
- ✓ nekaltinti, nesmerkti, nekritikuoti vaiko: svarbu yra vaikui perduoti vienareikšmišką žinią, kad jis nėra kaltas dėl patirto smurto, už tai yra atsakingas suaugęs žmogus, kuris elgėsi neleistinai;
- ✓ skatinti vaiką pasidalinti savo išgyvenimais, jausmais: tikėtina, kad vaikas patiria daug įvairių jausmų ir išgyvenimų: baimę būti kaltinamam, baimę dėl smurtautojo keršto, gėdą, kaltę ir kita, kurie jį slegia;
- ✓ klausiant, kalbant vartoti suprantamus vaikui žodžius, sąvokas, atitinkančias vaiko amžių, pažintinius gebėjimus ir supratimą, specialiuosiuos ugdymosi poreikius;
- ✓ suprasti, kad vaikas gali būti emociškai prisirišęs prie smurtavusio prieš jį asmens (pvz., jei vaiką seksualiai tvirkino tam tikras asmuo, vaikas gali išgyventi labai prieštarigus jausmus – meilę smurtautojui ir neapykantą jam už padarytą skriaudą), vengti jį kaltinančių, vertinančių ar nukreipiančių klausimų, teiginių;
- ✓ patvirtinti vaikui, kad jis gerai padarė pasisakęs apie patiriamą smurtą;
- ✓ pokalbio metu patikinti vaiką, kad smurtas prieš jį – ne jo kaltė, o smurtavusiojo atsakomybė;
- ✓ klausytis vaiko ir sąžiningai atsakyti į jam kylančius klausimus: vaiką gali kankinti nežinia dėl ateities, smurto atskleidimo pasekmių. Svarbu patikinti vaiką, kad bus stengiamasi užtikrinti jo saugumą, tačiau nežadėti to, ko nėra galimybės išpildyti (pvz., nereiktų vaikui sakyti „Tavo mama nenusimins“);
- ✓ paaiškinti vaikui (atsižvelgiant į vaiko amžių ir supratimą), kas vyks po to, kai jis pasisakė, kokių veiksmų ims mokyklos darbuotojas vaikui apsaugoti;
- ✓ būti prieinamam vaikui, nepalikti jo vieno su savo problema, mintis ir jausmais.

Rekomenduojama vaiko papasakotas smurtinės situacijos detales užrašyti kaip įmanoma tiksliau, cituojant vaiko kalbą: kada prasidėjo smurtas, kas tai darė, kas apie tai žino / žinojo, kam vaikas yra dar pasakojęs ar (ir) kodėl nepasakojo, kokie, vaiko supratimu, buvo smurtautojo motyvai, kaip vaikas jautėsi po smurtinio įvykio. Progimnazijos darbuotojas turėtų įvertinti, kiek vaiko pasakojimas galimai realistiškas, ar vaiko nurodomos aplinkybės, faktai atitinka sužalojimų turinį, sunkumą (pvz., ant vaiko rankos matoma suaugusio asmens plaštakos dydžio mėlynė, o vaikas sako, kad jam per ranką sudavė penkiametis brolis). Svarstyti apie vaiko patiriamą smurtą galima, kai vaiko sužalojimai yra neįprasti, jo pasakojimas atrodo neįtikinamas. Svarbu prisiminti,

kad smurtą patyrę vaikai dažnai neprisipažįsta, kas ir kaip prieš juos smurtavo, dėl įvairių priežasčių: galvoja (ar yra įtikinti), kad yra patys kalti dėl tokio elgesio su jais; nori būti ištikimi savo smurtautojui; bijo smurto atskleidimo pasekmių ar pan.

Kalbantis su vaiku neleistina:

- ✓ žadėti tai, ko nebus galimybės ištesėti, pvz., „tau daugiau nieko blogo neatsitiks“;
- ✓ versti vaiką detaliai pasakoti apie patirtą smurtą. Svarbu leisti jam kalbėti tiek, kiek jam norisi;
- ✓ vertinti ir klausinėti vaiką apie jo jausmus smurtautojui;
- ✓ klausiti vaiko, kodėl jis anksčiau nepasakė / nesipriešino smurtui; tai vaikui gali sustiprinti kaltės jausmą; jei yra žinoma, kas yra smurtautojas, leisti jam susitikti su vaiku; šiuos klausimus turi spręsti policija ir (ar) savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyrius;
- ✓ leisti vaikui atsiskleisti prie kitų vaikų. Reikia saugoti ir gerbti jo privatumą, neatskleisti ir neapštarinti informacijos su įvykius nenusijusiems asmenims.

SVARBU: Mokyklos darbuotojo įtarimai dėl vaiko galimai patiriamo smurto nėra įrodymai. Įrodymų rinkimas – teisėsaugos specialistų kompetencija.

Skubia vaiko apsauga būtina pasirūpinti, kai:

- ✓ kyla akivaizdus pavojus vaiko fizinei, psichinei sveikatai;
- ✓ nėra maisto, vaikas badauja;
- ✓ nesaugu dėl higienos stokos (pvz.: tikimybė infekcijoms, nes nėra geriamo vandens ir pan.);
- ✓ dėl psichikos sveikatos sutrikimų paūmėjimų vaiko atstovai pagal įstatymą nėra pajėgūs pasirūpinti vaiko fiziniais, psichologiniais, socialiniais poreikiais;
- ✓ yra tikimybė, kad vaiko atstovai pagal įstatymą, vartojantys psichoaktyvias medžiagas (alkoholį, narkotikus) ir apsvaigę nuo jų, artimiausiu metu nesiliaus to daryti.

PRANEŠIMAS APIE SMURTĄ IR PATYČIAS KLAIPĖDOS VITĖS PROGIMNAZIJOJE

Pildančio asmens vardas, pavardė, pareigos, telefono numeris

Pranešimo pildymo data

Bendrieji duomenys:

Kas pranešė apie smurtą/patyčias	
Kada įvyko patyčios (data, val.):	
Kur įvyko patyčios:	
Kokios formos smurtas ar patyčios buvo naudotos (pabraukti): Fizinės: mokinio užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, išpyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.); Žodinės: pravardžiavimas, grasinimas, ujjimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.; Socialinės: gąsdinantis/ bauginantis gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad asmuo yra atstumiamas; Kibernetinės: patyčios vykstančios kibernetinėje erdvėje, naudojant telekomunikacinius informacinius ir kt. elektroninius įrenginius, sistemas ir įvairius socialinius tinklus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, asmeninio gyvenimo detalių, nuotraukų, intymaus turinio vaizdų ar žinučių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.). Kita smurto forma (rašyti):	

Duomenys apie patyčių dalyvius:

Asmens, <i>patyrusio patyčias</i> vardas, pavardė, amžius, grupė/ užimamos pareigos	
Asmens, <i>kuris tyčiojosi</i> vardas, pavardė, amžius, grupė/ užimamos pareigos:	
Asmens/-ų, <i>stebėjusio patyčias</i> vardas, pavardė, amžius, grupė/ užimamos pareigos:	

Išsamesnė informacija apie įvykį:

Pranešusiojo apie patyčias veiksmai šioje patyčių situacijoje:

Pranešimą pildžiusiojo parašas _____

Veiksmų planas po įvykio (grupės vadovo, socialinio pedagogo, psichologo, VGK ar kt. intervencija) su:

Mokiniu, patyrusiu patyčias:	
Mokiniu/ asmeniu, kuris tyčiojosi:	
Stebėtojais:	
Patyčių dalyvių tėvais:	

Rekomendacijos, išvados, rezultatas

Grupės vadovo vardas, pavardė, parašas _____

pagalbos mokiniui specialistų/ VGK parašai _____

PROGIMNAZIJOS DARBUOTOJO POKALBIO SU VAIKU, GALIMAI PATYRUSIU SMURTĄ ARTIMOJE APLINKOJE, YPATUMAI

Progimnazijos darbuotojas, įtaręs ar pastebėjęs galimo smurto prieš vaiką požymius vaiko kūne, elgesyje, emocijose ar vaiko atstovų pagal įstatymą bendravime su vaiku, turėtų susirūpinti ir pasidomėti, kas jam nutiko. Kalbėdamas su vaiku mokyklos darbuotojas turėtų atkreipti dėmesį į kai kurias pokalbio ypatybes:

- ✓ sudaryti kiek įmanoma saugesnes ir patogesnes pokalbiui sąlygas (pvz., vienam klasėje), kad vaiko nerimas sumažėtų;
- ✓ atsisėsti šalia vaiko arba jam patogiu atstumu viename akių lygyje (nerekomenduojama sėdėti už stalo vienas priešais kitą);
- ✓ klausti vaiko, kas jam nutiko, užduodant atvirus klausimus (pvz.: „Šiandien pastebėjau mėlynės ant tavo rankos riešo. Kas tau atsitiko?“ Neklausti: „Ar čia tam tikras asmuo tau mėlynės padarė?“);
- ✓ ramiai išklaudyti vaiką, nepertraukinėti, leisti pasakyti, kiek vaikas nori / gali; neprarasti savitvardos: matydamas, kad suaugusysis, kuriam vaikas atsiskleidė, išsigando, supyko ar pasibaisėjo, gali išgąsdinti vaiką, jis gali daugiau nebepasakoti arba atsiimti savo žodžius;
- ✓ tikėti vaiku: jei vaikas prabilo apie smurtą, jis parodė pasitikėjimą suaugusiuoju. Jei vaikas išgirs abejonę, ar jis sako tiesą, daugiau gali nieko nebesakyti, ir smurtas gali tęstis toliau;
- ✓ nuraminti vaiką, palaikyti jį: vaikui atskleisti smurtą, veikiausiai, reikėjo sukaupti daug drąsos. Svarbu jam perteikti žinią, kad jis gerai pasielgė kreipdamasis pagalbos (pvz., „gerai, kad tu man pasakei apie tai“, „man gaila, kad tau taip atsitiko“);
- ✓ nekaltinti, nesmerkti, nekritikuoti vaiko: svarbu yra vaikui perduoti vienareikšmišką žinią, kad jis nėra kaltas dėl patirto smurto, už tai yra atsakingas suaugęs žmogus, kuris elgėsi neleistinai;
- ✓ skatinti vaiką pasidalinti savo išgyvenimais, jausmais: tikėtina, kad vaikas patiria daug įvairių jausmų ir išgyvenimų: baimę būti kaltinamam, baimę dėl smurtautojo keršto, gėdą, kaltę ir kita, kurie jį slegia;
- ✓ klausiant, kalbant vartoti suprantamus vaikui žodžius, sąvokas, atitinkančias vaiko amžių, pažintinius gebėjimus ir supratimą, specialiuosiuos ugdymosi poreikius;
- ✓ suprasti, kad vaikas gali būti emociškai prisirišęs prie smurtavusio prieš jį asmens (pvz., jei vaiką seksualiai tvirkino tam tikras asmuo, vaikas gali išgyventi labai prieštarigus jausmus – meilę smurtautojui ir neapykantą jam už padarytą skriaudą), vengti jį kaltinančių, vertinančių ar nukreipiančių klausimų, teiginių;
- ✓ patvirtinti vaikui, kad jis gerai padarė pasisakęs apie patiriamą smurtą;
- ✓ pokalbio metu patikinti vaiką, kad smurtas prieš jį – ne jo kaltė, o smurtavusiojo atsakomybė;
- ✓ klausytis vaiko ir sąžiningai atsakyti į jam kylančius klausimus: vaiką gali kankinti nežinia dėl ateities, smurto atskleidimo pasekmių. Svarbu patikinti vaiką, kad bus stengiamasi užtikrinti jo saugumą, tačiau nežadėti to, ko nėra galimybės išpildyti (pvz., nereiktų vaikui sakyti „Tavo mama nenusimins“);
- ✓ paaiškinti vaikui (atsižvelgiant į vaiko amžių ir supratimą), kas vyks po to, kai jis pasisakė, kokių veiksmų imsis mokyklos darbuotojas vaikui apsaugoti;
- ✓ būti prieinamam vaikui, nepalikti jo vieno su savo problema, mintis ir jausmais.

Rekomenduojama vaiko papasakotas smurtinės situacijos detales užrašyti kaip įmanoma tiksliau, cituojant vaiko kalbą: kada prasidėjo smurtas, kas tai darė, kas apie tai žino / žinojo, kam vaikas yra dar pasakojęs ar (ir) kodėl nepasakojo, kokie, vaiko supratimu, buvo smurtautojo motyvai, kaip vaikas jautėsi po smurtinio įvykio. Progimnazijos darbuotojas turėtų įvertinti, kiek vaiko pasakojimas galimai realistiškas, ar vaiko nurodomos aplinkybės, faktai atitinka sužalojimų turinį, sunkumą (pvz., ant vaiko rankos matoma suaugusio asmens plaštakos dydžio mėlynė, o vaikas sako, kad jam per ranką sudavė penkiametis brolis). Svarstyti apie vaiko patiriamą smurtą galima, kai vaiko sužalojimai yra neįprasti, jo pasakojimas atrodo neįtikinamas. Svarbu prisiminti, kad smurtą patyrę vaikai dažnai neprisipažįsta, kas ir kaip prieš juos smurtavo, dėl įvairių priežasčių: galvoja (ar yra įtikinti), kad yra patys kalti dėl tokio elgesio su jais; nori būti ištikimi savo smurtautojui; bijo smurto atskleidimo pasekmių ar pan.

Kalbantis su vaiku neleistina:

- ✓ žadėti tai, ko nebus galimybės ištesėti, pvz., „tau daugiau nieko blogo neatsitiks“;
- ✓ versti vaiką detaliam pasakoti apie patirtą smurtą. Svarbu leisti jam kalbėti tiek, kiek jam norisi;
- ✓ vertinti ir klausinėti vaiką apie jo jausmus smurtautojui;
- ✓ klausiti vaiko, kodėl jis anksčiau nepasakė / nesipriešino smurtui; tai vaikui gali sustiprinti kaltės jausmą; jei yra žinoma, kas yra smurtautojas, leisti jam susitikti su vaiku; šiuos klausimus turi spręsti policija ir (ar) savivaldybės administracijos vaiko teisių apsaugos skyrius;
- ✓ leisti vaikui atsiskleisti prie kitų vaikų. Reikia saugoti ir gerbti jo privatumą, neatskleisti ir neaptarinėti informacijos su įvykius nenusijusiems asmenims.

SVARBU: Mokyklos darbuotojo įtarimai dėl vaiko galimai patiriamo smurto nėra įrodymai. Įrodymų rinkimas – teisėsaugos specialistų kompetencija.

Skubia vaiko apsauga būtina pasirūpinti, kai:

- ✓ kyla akivaizdus pavojus vaiko fizinei, psichinei sveikatai;
- ✓ nėra maisto, vaikas badauja;
- ✓ nesaugu dėl higienos stokos (pvz.: tikimybė infekcijoms, nes nėra geriamo vandens ir pan.);
- ✓ dėl psichikos sveikatos sutrikimų paūmėjimų vaiko atstovai pagal įstatymą nėra pajėgūs pasirūpinti vaiko fiziniais, psichologiniais, socialiniais poreikiais;
- ✓ yra tikimybė, kad vaiko atstovai pagal įstatymą, vartojantys psichoaktyvias medžiagas (alkoholį, narkotikus) ir apsvaigę nuo jų, artimiausiu metu nesiliaus to daryti.

SMURTO IR PATYČIŲ PRIEŠ MOKINIŲ PROGIMNAZIJOJE INTERVENCIJOS ALGORITMAS

